

OHJAUST AidOT

Ohjaaminen on taitolaji

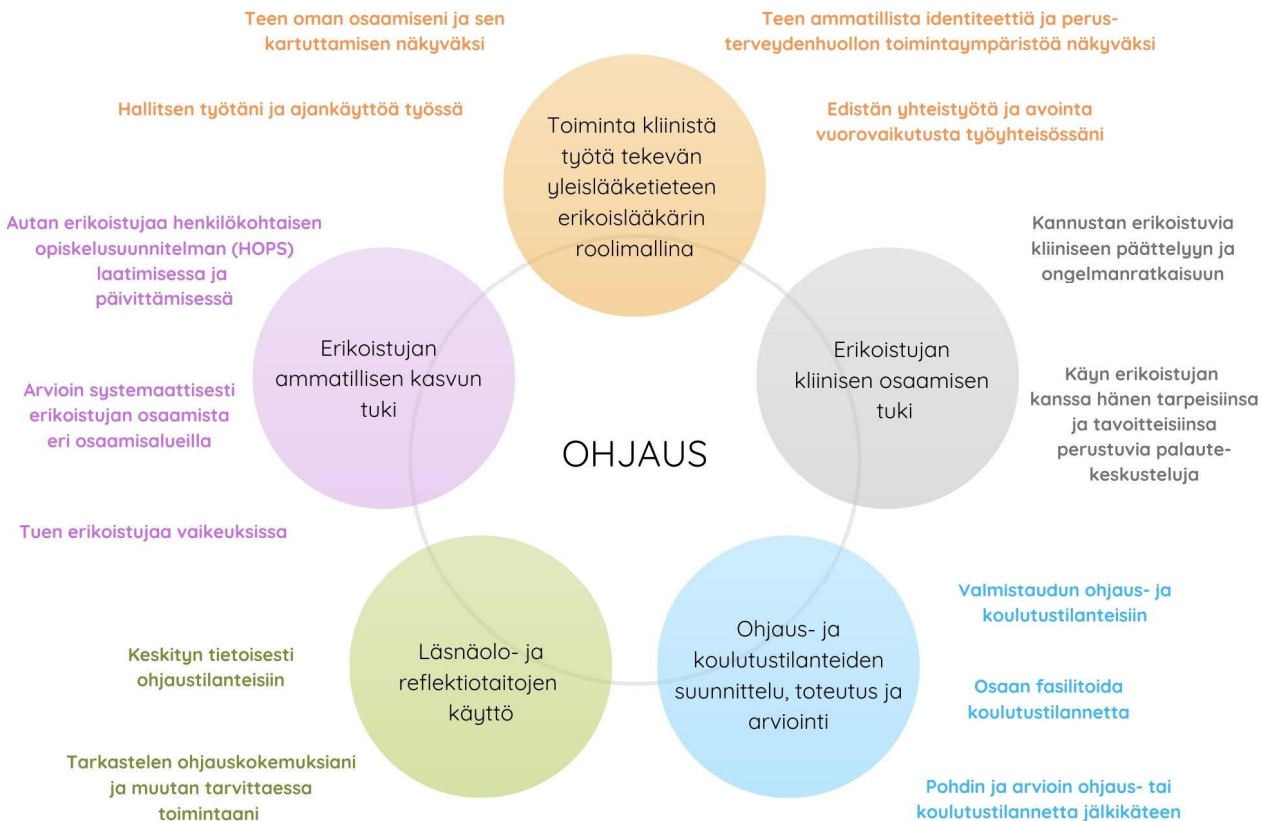
Tässä itsearviointimittarissa tarkastellaan yleislääketieteen alan kouluttajan ohjaustaitoja. Ohjaustaidot koostuvat teoreettisesta ja kokemuksellisesta tiedosta, asenteista sekä arvoista. Nämä tulevat näkyväksi ohjaustyössä. Ohjaus on suunnitelmallista ja tavoitteellista ja se tähtää erikoistujan ammatillisen osaamisen karttumiseen.

Kouluttajalääkäriin ohjaustaidot muotoutuvat ja syvenevät koko uran ajan monipuolisissa yksilö- ja ryhmäohjaustilanteissa.

Ohjaustaitojen viisi osaamisaluetta

- toiminta kliinistä työtä tekevän yleislääketieteen erikoislääkäriin roolimallina
- erikoistujan kliinisen osaamisen tuki
- erikoistujan ammatillisen kasvun tuki
- läsnäolo- ja reflektiotaitojen käyttö
- ohjaus- ja koulutustilanteiden suunnittelu, toteutus ja arviointi

Kullekin osaamisalueelle on valittu 2-4 osaamistavoitetta. (Kuvio) Tavoitteiden mukainen osaaminen karttuu tyypillisesti asteittain, esimerkiksi neljännelle tasolle kolmen edeltävän tason kautta. Mittarin tasot ovat noviisi, perehtynyt, edistynyt ja ekspertti (Taulukko). Tasot on varsinaisessa mittarissa varustettu taitokuvauksin. Voit näin tunnistaa vahvuuksiasi ja kehittymiskohteitasi sekä laatia suunnitelman kohti omaa tavoitetasoasi.

Suunnitelmallisuutta arviointiin

Pohdi ensin osaamisen tasojen taulukon avulla, mille tasolle tähtäät kouluttajana.

Taulukko. Osaamisen tasojen yleiset kuvaukset. Käytä näitä apuna pohtiessasi, mille tasolle pyrit.			
<p>1. TASO (noviisi)</p> <p>Ohjaat annettujen suositusten ja ohjeiden mukaisesti yksilöitä ja ryhmiä. Käyt aloitus- ja loppukeskusteluja.</p>	<p>2. TASO (perehtynyt)</p> <p>Toimit johdonmukaisesti tavanomaisissa yksilö- ja ryhmäohjaustilanteissa. Osaat käyttää ohjauksen ja arvioinnin työkaluja tarkoituksenmukaisesti. Osaat arvioida ohjattavien osaamisen kehittymistä.</p>	<p>3. TASO (edistynyt)</p> <p>Sovellat osaamistasi omaan kokemukseesi ja persoonaasi nivoen. Käytät monipuolisesti erilaisia koulutuksellisia lähestymistapoja. Selviydyt kuormittavista ohjaustilanteista. Osaat ohjata ja arvioida erilaisia ohjattavia sekä ohjaustilanteita.</p>	<p>4. TASO (ekspertti)</p> <p>Käytät kokonaisvaltaista ja luovaa ohjausotetta. Toimit omien voimavarojesi mukaisesti ja haastat osaamistasi. Kehität ja ideoit ohjaus- ja arviointikäytänteitä yhteistyössä erikoistujien, muiden kouluttajien ja työyhteisön jäsenten kanssa. Kykenet ottamaan vastuuta laajemmista koulutustehtävistä ja hankkeista.</p>

Arvioi sen jälkeen varsinaisen mittarin avulla ohjaustaitojasi osaamisalueittain ja tavoite kerrallaan. Vertaa tavanomaista ohjaustilannetta, toimintaasi tai ajatteluaasi mittarin eri tasojen taitokuvauksiin. Keskustele tuloksista ja laadi kehityssuunnitelma toisen kouluttajan, mentorin tai muun kollegan kanssa.

Kirjaa yksi konkreettinen kehittymistavoite tähän:

Tallenna tämä dokumentti, jotta voit tarkastella suunnitelmaasi myöhemmin. Arvioi osaamistasi säännöllisesti, esimerkiksi vuosittain. Tarkoitus on, että itsearviointia täydennetään erikoistujien antamalla palautteella ja vertaisarvioinnilla. Jatkossa ohjattavien käyttämää arviointimittaria yhdenmukaistetaan tämän mittarin kanssa. Näin eri arvioinnit suuntaavat ja tukevat osaamisesi karttumista linjakkaasti.

Mittarin esikuvana on käytetty kanadalaista Fundamental teaching activities framework -työvälinettä (<https://www.cfpc.ca/fundamental-teaching-activities/>).

OSAAMISALUE 1: Toiminta kliinistä työtä tekevän yleislääketieteen erikoislääkärin roolimallina				
TAVOITTEET	1. TASO	2. TASO	3. TASO	4. TASO
1.1 Teen oman osaamiseni ja sen kartuttamisen näkyväksi.	<p>1.1.1.a Toimin suositusten ja toimipaikan käytänteiden mukaisesti.</p> <p>1.1.1.b Sovellan lääketieteellistä tietoa ja suosituksia potilaan lähtökohdista, hänen parhaakseen.</p> <p>1.1.1.c Laadin oman kehityssuunnitelmani vuodeksi kerrallaan ja suunnittelen toteutusta esimieheni kanssa.</p> <p>1.1.1.d Kysyn neuvoa, jos en osaa jotakin työtehtävää tai tietoni ovat puutteelliset.</p>	<p>1.1.2.a Tarkastelen kriittisesti omia toimintatapoja ja tarvittaessa muutan niitä.</p> <p>1.1.2.b Sanoitan omaa päätöksentekoani ja osaamistani esimerkiksi "ajattelemalla ääneen".</p> <p>1.1.2.c Tavoittelen yleislääketieteen laaja-alaista osaamista.</p>	<p>1.1.3.a Kehitän toimipaikan käytänteitä.</p> <p>1.1.3.b Asetan potilaiden ja työyhteisön tarpeet henkilökohtaisten kiinnostuksen kohteiden edelle ja peilaan osaamistani koko työyhteisön tasolle.</p> <p>1.1.3.c Otan vaikeat ja monimutkaiset asiat vastaan mielenkiinnolla oppimistilanteina.</p>	<p>1.1.4.a Toimin asiantuntijana laadittaessa toimipaikan käytänteitä, valtakunnallisia suosituksia tai vastaavia.</p>

OSAAMISALUE 1: Toiminta kliinistä työtä tekevän yleislääketieteen erikoislääkärin roolimallina				
1.2 Hallitsen työtäni ja ajankäyttöä työssä.	1.2.1.a Pyrin pitämään kiinni työohjelmastani ja -ajoistani. 1.2.1.b Uskallan pyytää apua, kun työnhallintani ei suju.	1.2.2.a Suunnittelen ajankäyttöni mielekkääksi. 1.2.2.b Osaan muokata työohjelmaani yllättävissä tilanteissa. 1.2.2.c Hakeudun aktiivisesti tarvittaessa työnhajukseen.	1.2.3.a Pyrin vaikuttamaan työnhallinnan ongelmiin työyhteisön tasolla ja kehittämään aktiivisesti ratkaisuja niihin yhteistyössä esimiesten kanssa.	
1.3 Teen ammatillista identiteettiä ja perusterveydenhuollon toimintaympäristöä näkyväksi.	1.3.1.a Edistän omalla toiminnallani hoidon jatkuvuutta. 1.3.1.b Puhun kunnioittavasti potilaista, työyhteisöstäni ja yhteistyökumppaneista. 1.3.1.c Toimin kollegiaalisesti.	1.3.2.a Otan eri tilanteissa esille kollegiaalisuuden ja toimin sen hengen mukaisesti.	1.3.3.a Toimin ja viestin eri kanavissa aktiivisesti oman ammattikunnan kysymyksissä. 1.3.3.b Verkostoidun alueellisesti, valtakunnallisesti tai globaalisti.	1.3.4.a Nostan esille perusterveydenhuollon ja ammattikunnan asioita eri yhteistyötahojen (yliopisto/kunnat/valtiovalta) kanssa.

OSAAMISALUE 1: Toiminta kliinistä työtä tekevän yleislääketieteen erikoislääkärin roolimallina

TAVOITTEET	1. TASO	2. TASO	3. TASO	4. TASO
1.4 Edistän yhteistyötä ja avointa vuorovaikutusta työyhteisössäni.	1.4.1.a Annan työyhteisön jäsenille palautetta rakentavasti. 1.4.1.b Toimin yhteistyössä kaikkien työyhteisöni jäsenien kanssa.	1.4.2.a Toimin rakentavasti konfliktitilanteissa.	1.4.3.a Edistän työyhteisöni palautekulttuuria siten, että otan arjessa esille onnistumiset ja ongelmat ratkaisukeskeisesti	1.4.4.a Kehitän työyhteisössäni toimintatapoja vaikeiden potilastilanteiden ja työyhteisön ongelmien hallintaan.

OSAAMISALUE 2: Erikoistujan kliinisen osaamisen tuki

TAVOITTEET	1. TASO	2. TASO	3. TASO	4. TASO
2.1 Kannustan erikoistuvia kliiniseen päättelyyn ja ongelmanratkaisuun.	2.1.1.a Ohjaan käyttämään hoitoketjuja, hoitosuosituksia ja lääketieteellisiä tietokantoja (kuten Terveysportti). 2.1.1.b Havaitsen kliinisen päättelyn ja ongelmanratkaisun puutteita. 2.1.1.c Kannustan erikoistujaa luottamaan omaan päättelykykyynsä.	2.1.2.a Ajattelen ja pyydän perusteluja päätöksenteolle erikoistujalta konsultaatiotilanteessa (esim. 5 microskills). 2.1.2.b Kannustan erikoistujaa soveltamaan hoitosuosituksia potilaslähtöisesti. 2.1.2.c Tunnistan kliinisen päättelyn ja ongelmanratkaisun ongelmien taustalla olevia syitä ja käsittelen niitä yhdessä erikoistujan kanssa.	2.1.3.a Käytän eri työvälineitä tukiessani erikoistuvien kliinisen päättelyn kehittymistä (esim. potilastapauskeskustelu, päätöksentekopeli). 2.1.3.b Pohdin erikoistujan kanssa lääketieteellisen tiedon kriittisen arvioinnin tärkeyttä.	2.1.4.a Kehitän ja testaan uusia menetelmiä tai työvälineitä päättelyn ja päätöksenteon tueksi.

OSAAMISALUE 2: Erikoistujan kliinisen osaamisen tuki				
TAVOITTEET	1. TASO	2. TASO	3. TASO	4. TASO
2.2 Käyn erikoistujan kanssa hänen tarpeisiinsa ja tavoitteisiinsa perustuvia palautekeskusteluja.	2.2.1.a Annan palautetta arjessa satunnaisesti muutenkin kuin väli- ja loppukeskusteluissa. 2.2.1.b Annan palautetta pääasiassa omiin havaintoihini perustuen. 2.2.1.c Luon omalla esimerkilläni avointa ja luottamuksellista ilmapiiriä palautteesta puhumiseen.	2.2.2.a Käyn palautekeskusteluja säännöllisesti ja oikea-aikaisesti erikoistujan kehittymistarpeet huomioiden. 2.2.2.b Tunnistan tilanteet, joissa on välittömän palautteen paikka ja toimin sen mukaisesti. 2.2.2.c Rohkaisen erikoistujaa pohtimaan erilaisia työ- ja toimintatapoja.	2.2.3.a Käyn palautekeskusteluja valmentavalla otteella ja autan erikoistujaa laatimaan itselleen suunnitelman tavoitteisiin pääsemiseksi. 2.2.3.b Kyselen kehittymisen esteistä ja vaikeuksista ja autan löytämään niihin ratkaisuja.	2.2.4.a Olen mukana kehittämässä palautteeseen liittyviä työvälineitä tai toimintamalleja.

OSAAMISALUE 3: Erikoistujan ammatillisen kasvun tuki				
TAVOITTEET	1. TASO	2. TASO	3. TASO	4. TASO
<p>3.1 Autan erikoistujaa henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman (HOPS) laatimisessa ja päivittämisessä.</p>	<p>3.1.1.a Tunnen 9 kk terveystieteiden ja yleislääketieteen erityiskoulutuksen osaamistavoitteet.</p> <p>3.1.1.b Käyn aloituskeskustelut terveystieteiden osaston suorittajan kanssa.</p> <p>3.1.1.c Hyödynnän terveystieteiden osaston lokikirjaa henkilökohtaista suunnitelmaa laadittaessa.</p> <p>3.1.1.d Kannustan terveystieteiden osaston suorittajaa osallistumaan koulutuksiin, joista hän hyötyy tai joita tarvitsee.</p>	<p>3.1.2.a Tuen erikoistujaa suoritettavan koulutusjakson henkilökohtaisten tavoitteiden määrittämisessä.</p> <p>3.1.2.b Tuen erikoistujaa seuraavan vuoden kehityssuunnitelman laatimisessa.</p> <p>3.1.2.d Huolehdin yhteistyössä esimiehen kanssa, että erikoistujalla on monipuolisia työtehtäviä.</p>	<p>3.1.3.a Ohjaan erikoistujaa realistiseen itsearviointiin suunnitelmaa laadittaessa.</p> <p>3.1.3.b Kannustan erikoistujaa tunnistamaan hänen lähikehitysvyöhykellään olevia asioita</p>	<p>3.1.4.a Osallistun HOPS-verkkokurssille fasilitaattorina.</p>

OSAAMISALUE 3: Erikoistujan ammatillisen kasvun tuki				
TAVOITTEET	1. TASO	2. TASO	3. TASO	4. TASO
<p>3.2 Arvioin systemaattisesti erikoistujan osaamista eri osaamisalueilla.</p>	<p>3.2.1.a Sovin ennalta erikoistujan kanssa säännöllisten arviointien ajankohdasta.</p> <p>3.2.1.b Keskustelen erikoistujan kanssa koulutusjakson tavoitteiden toteutumisesta.</p> <p>3.2.1.c Käytän joitakin osaamisen arvioinnin työvälineitä (esim. vastaanottotilanteen havainnointilomake tai tapauskeskustelu).</p> <p>3.2.1.d Pyydän aina erikoistujan itsearviointia ensin.</p>	<p>3.2.2.a Sovin ennalta erikoistujan kanssa siitä, mitä osaamista ja millä keinoilla arvioidaan.</p> <p>3.2.2.b Käsittelen erikoistujan kanssa hänen osaamisensa karttumista säännöllisesti Erikoistuvan etapeissa määritellyillä osaamisalueilla.</p>	<p>3.2.3.a Otan koko työyhteisön mukaan erikoistujan osaamisen arviointiin (esim. yhteistyötaidot -mittari).</p>	<p>3.2.4.a Kykenen tekemään erikoistujan suoriutumisen kokonaisarviointeja. (osaamisperustainen erikoislääkärikoulutus)</p> <p>3.2.4.b Olen mukana kehittämässä arviointia ja siinä käytettäviä työvälineitä.</p>

OSAAMISALUE 3: Erikoistujan ammatillisen kasvun tuki				
TAVOITTEET	1. TASO	2. TASO	3. TASO	4. TASO
3.3 Tuen erikoistujaa vaikeuksissa.	<p>3.3.1.a Rohkaisen erikoistujaa kertomaan työhön liittyvistä hankaluuksista.</p> <p>3.3.1.b Jos ongelmassa on kyse osaamisvajeesta, autan erikoistujaa asian ratkaisemisessa.</p> <p>3.3.1.c Osaan ottaa asian puheeksi toisen kouluttajan, esimiehen, hoitajan tai muun asianosaisen kanssa.</p> <p>3.3.1.d Tunnistan erot kouluttajan, esimiehen ja työterveyshuollon roolien välillä.</p>	<p>3.3.2.a Osaan ottaa puheeksi erikoistujan vaikeuksien taustalla olevia asioita (esim. terveys, asenteet, osaaminen, elämäntilanne) ja autan etsimään ratkaisuja.</p> <p>3.3.2.b Osaan toimia ammatillisesti omista tunnereaktioistani huolimatta.</p> <p>3.3.2.c Otan puheeksi esimiehen kanssa erikoistujan työnohjaukseen tarpeen.</p>	<p>3.3.3.a Teen suunnitelmaa jatkotoimista erikoistujan muissa kuin osaamisen ongelmissa yhteistyössä esimiehen kanssa ja seuraan sen toteutumista.</p> <p>3.3.3.b Autan muita kouluttajia tunnistamaan vaikeuksissa olevan erikoistujan</p> <p>3.3.3.c Osaan tarkastella erikoistujan ongelmaa laajemmassa asiayhteydessä huomioiden esim. rakenteelliset seikat ja resurssikysymykset.</p>	<p>3.3.4.a Pyrin vaikuttamaan työyhteisön käytäntöihin ja rakenteisiin.</p> <p>3.3.4.b Toimin muiden kouluttajien mentorina.</p>

OSAAMISALUE 4: Läsnäolo- ja reflektiotaitojen käyttö				
TAVOITTEET	1. TASO	2. TASO	3. TASO	4. TASO
4.1 Keskityn tietoisesti ohjaustilanteisiin	4.1.1.a Keskityn konsultaatiotilanteessa esitettyyn ongelmaan. 4.1.1.b Olen helposti lähestyttävissä.	4.1.2.a Kykenen ohjaamaan keskustelua yksittäisestä ongelmasta yleisempiin ilmiöihin ja kokonaisuuksiin.	4.1.3.a Kykenen luomaan turvallisen ja luottamuksellisen ohjaustilanteen.	4.1.4.a Edistän vertaisohjaajana muiden läsnäolotaitoja.
4.2 Tarkastelen ohjauskokemuksiani ja muutan tarvittaessa toimintaani	4.2.1.a Pohdin satunnaisesti kokemuksiani ohjauksessa tai kouluttajana. 4.2.1.b Osallistun ohjaustaitoja kehittäviin koulutuksiin.	4.2.2.a Käytän tietoisesti aikaa ohjaustoimintani tai -kokemukseni pohdintaan. 4.2.2.b Tunnistan omat osaamistarpeeni tai -vajeeni kouluttajana. "Osaan katsoa peiliin." 4.2.2.c Kirjaan omat kehittymistavoitteeni esim. tähän mittariin ja seuraan niiden toteutumista. 4.2.2.d Kehitän ohjaustani palautteen pohjalta.	4.2.3.a Pohdin ohjauskokemuksiani vertaiskouluttajan tai muun kollegan kanssa säännöllisesti. 4.2.3.b Pyydän erikoistujan tai vertaiskouluttajan seuraamaan ja arvioimaan omaa ohjaustani ja antamaan palautetta. 4.2.3.c Toimin vertaisarvioijana muille kouluttajille.	4.2.4.a Edistän kouluttajayhteisön halua ja kykyä itsearviointiin. 4.2.4.b Pyrin järjestämään työohjausta kouluttajille.

OSAAMISALUE 5: Ohjaus- ja koulutustilanteiden suunnittelu, toteutus ja arviointi				
TAVOITTEET	1. TASO	2. TASO	3. TASO	4. TASO
5.1 Valmistaudun ohjaus- ja koulutustilanteisiin.	5.1.1.a Valitsen ohjaustilanteisiin koulutusvaiheen mukaiset mielekkäät sisällöt. 5.1.1.b Käytän olemassa olevaa koulutusmateriaalia. 5.1.1.c Varmistan käytännön järjestelyjen toimivuuden.	5.1.2.a Laadin erikoistujien tarpeita ja toiveita tukevat tavoitteet. 5.1.2.b Suunnittelen ohjaus- tai koulutustilanteiden sisällöt ja toimintatavat tavoitteisiin sopiviksi. 5.1.2.c Suunnittelen, miten kerään palautetta (esim. parikeskustelu tilanteen lopuksi tai mieleen jääneiden asioiden kirjaus, mitä tänään opittiin).	5.1.3.a Hyödynnän erikoistujien asiantuntemusta ohjaus- tai koulutustilanteen suunnittelussa. 5.1.3.b Laadin ohjaus- tai koulutus- tilanteiden lukukausi- tai vuosisuunnitelman.	5.1.4.a Tuotan uutta ohjausmateriaalia. 5.1.4.b Suunnittelen erilaisia työskentely- ja arviointitapoja ennakkoluulottomasti.

OSAAMISALUE 5: Ohjaus- ja koulutustilanteiden suunnittelu, toteutus ja arviointi				
TAVOITTEET	1. TASO	2. TASO	3. TASO	4. TASO
5.2 Osaan fasilitoida koulutustilannetta.	5.2.1.a Pystyn jakamaan tietoa. 5.2.1.b Käytän itselleni tuttuja työskentelytapoja.	5.2.2.a Toimin niin, että osallistujat tietävät tilanteen osaamistavoitteet. 5.2.2.b Käytän tilanteeseen sopivia ohjauksellisia lähestymistapoja. 5.2.2.c Pidän huolta toimivasta ryhmädynamiikasta ja turvallisesta oppimisympäristöstä. 5.2.2.d Toteutan koulutustilanteen arvioinnin suunnitelmani mukaisesti.	5.2.3.a Muokkaan sisältöjä ja työskentelytapoja tarpeen vaatiessa. 5.2.3.b Hyödynnän erikoistuvien kokemusta ja osaamista koulutustilanteissa. 5.2.3.c Tunnistan ja osaan ratkaista vuorovaikutuksen karikoita, jotta tilaisuuden tavoitteet saavutettaisiin. 5.2.3.d Muutan koulutustilanteen arviointitapaa tilanteen niin vaatiessa.	5.2.4.a Pystyn toimimaan haastavissa, monimuotoisissa ja yllättävissä koulutustilanteissa.
5.3 Pohdin ja arvioin ohjaus- tai koulutustilannetta jälkikäteen.	5.3.1.a Pohdin tilaisuuden kulkua ja pyrin parantamaan omaa toimintaa.	5.3.2.a Arvioin saadun palautteen avulla tilanteiden toimivuutta.	5.3.3.a Pohdin saadun palautteen merkitystä ja kehitän ohjausta tai koulutusta.	5.3.4.a Kehitän systemaattisia palautejärjestelmiä toimialueellani.